

Posudek diplomové práce

Debory Zálešákové na téma: Posmrtný život v evangelických představách

Autorka práce si zvolila téma, k němuž byla osobně motivována zkušeností ztráty blízkého člověka. Cílem její práce bylo zjistit, „jaký prostor má evangelictví pro hledání útěchy (po smrti mladého člověka) v představách o posmrtném životě“ (s. 8)

Práce je rozdělena na dvě části: v první teoretické se autorka věnuje teoretickému pohledu na lidskou konečnost, smrt a pohřební rituál v historických, antropologických a biblických souvislostech, ve druhé analytické části předkládá výsledky kvalitativního výzkumu provedeného se čtyřmi respondenty (evangelickými farářkami a faráři). Práce čítající 111 stran obsahuje seznam literatury a nadto 42 stran příloh (vzor informovaného souhlasu, doslovné přepisy rozhovorů a tři pohřební kázání).

Stavba práce je promyšlená, autorka v úvodu a na začátku analytické části reflektuje a představuje svůj metodický postup. Po stručném pojednání o čase v kapitole první se ve druhé kapitole zabývá pojetím smrti a posmrtného života v antropologických souvislostech (Aries: ochočená smrt).

Určité nesplněné očekávání může čtenář pociťovat při četbě oddílu 2.2. „Smrt jako přechod“, neboť tematicky se zde autorka zabývá otázkou přechodových rituálů, nikoli tématem smrti jako takové.

Velký prostor práce je věnován pojetí smrti a posmrtného života v biblických souvislostech ve třetí kapitole. Tato kapitola má však zároveň i některé slabiny. V jejím úvodu se setkáváme s poněkud zjednodušující výpovědí, že evangelická literatura či věrouka týkající se tohoto tématu neexistuje (s. 21). Přestože takové literatury není mnoho, je možno sáhnout hned po několika titulech, v nichž je tématu smrti a naděje věnován určitý prostor. Autorka práce na ně sama na jiných místech odkazuje (J. L. Hromádka: Evangelium o cestě za člověkem; J. M. Lochmann: Krédo; P. Pokorný, Výklad apoštolského vyznání). Poněkud neústrojně v rámci celku působí kap. 3.1. „Úvod do skladby bible“, která je dle mého názoru nadbytečná. Tento oddíl nadto obsahuje některé sporné výpovědi (srov. neudržitelné tvrzení: „Celý tento pětidílní zákon byl napsán Mojžíšem až na posledních osm veršů, které po smrti Mojžíšově dopsal Jozue.“ s. 23) V kapitolách o starozákonním (3.2.) a novozákonním (3.3.) pohledu na smrt a posmrtný život autorka dochází k závěru, že: „českobratrský evangelík nechce vlastnit obrazové představy posmrtného života“ (s. 48) nebo jinými slovy, že si nechce „zbytečně vytvářet představu o něčem, co se vymyká lidské zkušenosti a představivosti.“ (s. 49) Nedílnou součástí těchto představ pak je také přesvědčení, že živí nemohou nikterak ovlivňovat úděl zemřelých.

Ve čtvrté kapitole se autorka zabývá pojetím pohřbu jako přechodového rituálu v návaznosti na teorii přechodových rituálů Arnolda van Gennepa, dále pohřebním shromážděním v ČCE a modlitbami za mrtvé v evangelické tradici. Poslední teoretická kapitola se věnuje tématu útěchy.

Analytická část je uvedena formulací cílů práce, výzkumných otázek, představením výzkumného vzorku a metodologie. Hlavní přínos práce pak spočívá v provedení kvalitativního výzkumu a jeho vyhodnocení. Autorka práce dospívá ke třem klíčovým kategoriím: „evangelictví, společenství a smysl smrti“, které vymezují prostor, v jehož rámci dotazovaní faráři nacházejí prostor pro hledání a poskytování útěchy v případě úmrtí mladého člověka (s. 69). Tyto kategorie ještě blíže specifikuje. Dále se zabývá otázkou, nakolik

„souvisí tato útěcha s představami o posmrtném životě“ (s. 85), které bývají často „neobrazné a nepopisné“ (s. 101). Výsledky se pokouší zachytit v názorných tabulkách (s. 90-91).

Provedený kvalitativní výzkum je zajímavou sondou do představ o smrti a hledání útěchy českobratrských evangelíků, resp. jejich farářů. Podle autorky se dotazovaní faráři a farářky ve svých představách o smrti a posmrtném životě sice opírají o Písmo, avšak jejich představy jsou nepopisné, tzn. že nepoužívají obrazy (ani ty, které lze nalézt v Bibli). Prostor pro hledání útěchy pak představuje víra v dobrotivého Boha, který neopustí člověka ani ve smrti, nezmaří lidský život, nýbrž spasí jej (s. 91). V pozadí těchto postojů spatřuje autorka „teologickou pokoru“ svých respondentů (s. 92). Vzhledem k účinnému poskytování útěchy pak autorka vyzdvihuje především nakloněnost evangelických duchovních individuálnímu způsobu rozloučení (s. 104).

Z formálního hlediska je třeba práci vytknout, že u mnoha bibliografických odkazů chybí odkaz na příslušnou stránku (např. s. 27, 31 ad.) a že autorka neužívá standardního citování biblických knih pomocí obvyklých zkratk.

Celkově však lze říci, že autorka prokázala schopnost pracovat s relevantními prameny a literaturou (převážně českou), reflektovat svůj metodický postup, spolupracovat s vedoucí práce, konzultovat s dalšími odborníky, náležitě provést kvalitativní výzkum, vyvodit z něj závěry a podrobit je reflexi. V části teoretické (zejména v pasážích biblicko-teologických) jsou sice zřejmé určité deficity, nicméně vzhledem ke skutečnosti, že autorka není studentkou oboru teologie, je pro hodnocení důležitější provedení analytické části.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení písmenem B.

V Praze, 7. června 2015

Tabita Landová, Th.D.

Otázky k diskuzi při obhajobě:

Čím si vysvětlujete, že představy českobratrských evangelíků o životě po smrti jsou neobrazné a nepopisné?